

Kristen og muslim kæmper sammen for kvinders rettigheder

Muslimske Kefa og kristne Povl kæmper imod patriarkalske traditioner og kvindeundertrykkende fortolkninger af religionen. Deres mål er at skabe ligestilling og gøre tro og bøn til en ressource for både kristne og muslimer.

Af Malene Fenger-Grøndahl

”Vi skal lave noget for mændene. Kan vi ikke starte nogle bydelsbrødre? Vi skal have mændene med til at løfte ligestillingen, for de er jo også ofre for den ulighed, der hersker, hvor kvinderne bliver undertrykt, og mændene bliver opdraget til at være patriarker, der fastholder de usunde traditioner. Både mænd og kvinder er fanget i religionen, fordi de ikke ved bedre”.

Kefa Abu Ras taler engageret og hurtigt, og hendes samtalepartner Povl Götke lytter engageret, nikker og tilføjer: ”Mange unge mænd, også blandt de kriminelle i bandemiljøet, kan ikke finde en god måde at forvalte deres maskulinitet. De er fanget i en særlig manderolle, hvor det forventes, at de bestemmer over kvinderne og også forval-

ter faderrollen på en gammeldags og autoritær måde. I virkeligheden er de nogle stakler, for de ender ofte med at sidde ensomme tilbage, fordi kvinderne forlader dem, når de bliver klar over, at de har et valg. De gider ikke blive hos en mand, der ikke kan støvsuge eller lave mad og ikke vil lade kvinden være med til at træffe afgørelser.”

Kefa Abu Ras er bydelskonsulent i Vollsmose og specialkonsulent hos Danner, en privat organisation, der arbejder for at skabe respekt, ligeværd og lige muligheder mellem kønnene og en verden fri for vold mod kvinder og børn. Hun har palæstiensisk baggrund og er født og opvokset i Jordan, hvor hendes forældre flygtede til i 1948. I 1998 kom hun til Danmark som familiesammenført, da

hun blev gift med en palæstinensisk mand, som havde boet i Danmark siden 1992. Siden hun kom til Danmark for lidt over 20 år siden, har hun bl.a. uddannet sig til mentor og socialpædagog og har fungeret som rollemodel for integration. Hun arbejder nu i Vollsmose med kvinders rettigheder og holder desuden foredrag over hele Danmark, ligesom hun underviser kvinde- og menneskerettighedsorganisationer i Mellemøsten i kvinders rettigheder og ligestilling. I Vollsmose har hun startet projektet Bydelssøstre, som samler kvinder på tværs af alder, religion, seksualitet, sprog, nationalitet og sociale klasser.

INGEN LIGESTILLING UDEN RELIGION

Kefa er muslim, og i sit arbejde inddrager hun altid religionen aktivt, for ifølge Kefa Abu Ras er religionen en nøgle til at forstå, men også bekæmpe undertrykkelse af kvinder og patriarkalske strukturer og traditioner: "Religion betyder meget i mit arbejde, for det ville være helt umuligt for mig at arbejde med ligestilling uden at trække på religionen. Det er fx helt centralt i forbindelse med skilsmisser. Ofte fortæller kvinderne mig om, hvordan de bliver behandlet uretfærdigt, men de tør ikke protestere, fordi de har hørt, at der står i Koranen, at en kvinde skal adlyde sin mand. Selv om mange er borgerligt viet, er det nødvendigt også at hjælpe dem med at blive skilt efter islamiske regler, for ellers kan de ikke blive gift igen," siger hun.

Hun trækker vejret dybt og fortsætter så: "Der findes mange idiotiske imamer, som ødelægger meget. De er med til at undertrykke mange kvinder. Hvis et muslimsk par har problemer i deres forhold, går de ofte til imamen, og så forklarer han dem, hvad mandens og kvindens rolle og pligter i ægteskabet er, og hans udlægning er nærmest altid til mandens fordel. Ved skilsmisser kræver imamerne ofte, at kvinden skal betale til manden for at blive skilt, selv om hun tværtimod har ret til at få sin medgift tilbage."

Kefa sukker og kigger på Povl Götke, som nikker

og supplerer: "Det er total manipulation, og det foregår ikke kun inden for islam. Det er det samme blandt mange af de migrantkristne, jeg har kontakt med. Der er fx en gruppe congolesiske kvoteflygtninge, som kommer i Vollsmose Kirke og holder gudstjeneste og møder. De hører egentlig til i pinsekirken, er karismatiske kristne med et helt andet bibelsyn end mit. Men de får selvfølgelig lov at være her, og jeg forsøger lige så langsomt at skubbe til dem og rykke ved de patriarkalske strukturer. For det er præcis den samme patriarkalisme i de her congolesiske familier som i de muslimske familier, Kefa kender," siger han.

PRÆSTESØN OG RADIKALISERET FEMINIST

Povl Götke er præstesøn og blev selv uddannet teolog, hvorefter han i en årrække arbejdede som forsker og underviser og leder ved Center for Universitetspædagogik på Syddansk universitet. Herefter blev han lektor i religionspædagogik ved Teologisk Pædagogisk Center i Løgumkloster, der fungerer som efteruddannelses- og kursuscenter for folkekirkens præster og andre ansatte. I 2017 blev han imidlertid ansat som fængselspræst ved Søbysøgård Fængsel på Fyn, og i 2018 fik han desuden en fireårig projektstilling som udviklingspræst ved Vollsmose Kirke. Det er her, på præstens kontor, at han og Kefa Abu Ras nu sidder og fortæller om deres fælles engagement i at skabe større ligestilling mellem mænd og kvinder ved at gøre op med de patriarkalske traditioner og fortolkninger, som ifølge de to i alt for høj grad dominerer inden for både islam og kristendom.

"Blandt congoleserne er det meget tydeligt, at de er præget af nogle traditioner, som de har med fra Congo, hvor mændene tager beslutningerne, og kvinderne laver arbejdet. De congolesiske mænd er presset og klemt ind i den her manderolle og har svært ved at ændre den. De henviser til Bibelen, men ligesom med de muslimske imamer, som Kefa taler om, så misbruger de jo teksterne, fordi de plukker i dem på kryds og tværs for at finde no-

get, som kan bakke deres magtposition op," siger Povl Götke.

Han tilføjer, at han i sit arbejde med religionshistorie har set en tydelig tendens til, at menneskers religiøse længsel efter at forstå meningen med tilværelsen er blevet – og bliver – misbrugt af mænd. "Mænd misbruger den religiøse længsel til at skabe en magtdiskurs. Koranen og Bibelen er skrevet af mænd for mænd, og mænd har gennem historien brugt de hellige bøger til at skaffe sig privilegier på bekostning af kvinder og børn. Jeg kan ikke forstå, at kvinder accepterer at blive kanøflet med henvisning til Koranen og Bibelen. Det er sindssygt vigtigt, at man som troende – kristen eller muslim – tillader sig selv at gå på opdagelse i skrifterne og forsøge at forstå dem i en kontekst. Der står jo ufattelig mange uhyrligheder i Bibelen, som selv fundamentalisterne ikke vil leve ud; de er også selektive i deres læsning, selv om de påstår noget andet," siger Povl, der kalder sig selv "radikaliseret feminist".

Både Kefa Abu Ras og Povl Götke er optaget af at skabe større lighed for kvinder og børn og sikre, at menneskerettighederne og FN's konventioner bliver gjort til virkelighed.

"Det er så vigtigt, at vi bliver ved med at tale om menneskerettigheder, og FN's 17 verdensmål er også ekstremt vigtige, for de handler jo også om kønnenes ligestilling. Det er faktisk min holdning, at hvis blot vi får skabt reel ligestilling, vil stort set alt det andet følge med. For giver man kvinder større økonomisk magt, bliver fattigdomsbekæmpelsen mere effektiv, børnene får uddannelse osv.," siger Povl Götke og tilføjer: "Jeg er meget optaget af det her, for jeg synes, at der er mange tendenser globalt set, som går i den modsatte retning, og jeg er slet ikke sikker på, at den skandinaviske model, som er nået længst med ligestilling, kommer til at sejre internationalt. Det er noget, vi må kæmpe for. Og i den sammenhæng er jeg ligeglad med, om folk er kristne, muslimer, asatroende eller buddhister. Som fængselspræst

har jeg kontakt med alle slags mennesker, og jeg er ligeglad med, hvad de tror på, men jeg er ikke ligeglad med, om de respekterer homoseksuelle, anerkender kvinders rettigheder, eller om de bruger fysisk vold i opdragelsen."

Kefa nikker. De har en fælles sag, og de religiøse forskelle på islam og kristendom er i den sammenhæng ikke vigtige, er de enige om.

"Jeg plejer at sige, at Kefa er en muslimsk kristen, og jeg er en kristen muslim. Hvis jeg var født som muslim, ville jeg være født som muslim, men nu er jeg født som kristen, og derfor er jeg kristen," siger Povl Götke.

Kefa supplerer: "Vi har den fællesnævner, at vi tror på noget, der er større, det er det, vi kalder Gud. Religionen giver os anvisninger på, hvordan vi skal opføre os – og det er det, jeg tager afsæt i, når jeg går i dialog med andre mennesker. Hvordan synes de, at vi skal opføre os over for hinanden? Hvad siger deres moral og etik dem?"

KVINDEKLUB OG SOMMERLEJR

Kefa og Povl lærte hinanden at kende for et par år siden, da Povl var ansat som vikar i en præstestilling i Vollsmose, og Kefa holdt oplæg i en kvindeklub i kirken.

"Det var fantastisk at høre Kefas fortælling. Hun fortalte om sin familiebaggrund og sin egen familie. Hvordan hun har været under pres fra sin mor, og hvordan hendes mand også har været under pres for at udøve social kontrol over hende ifølge de normer, der hersker i Jordan. Men de har valgt at leve efter et skandinavisk mønster med ligestilling mellem mand og kvinde, og de opdrager deres sønner på samme måde. Det var meget interessant for mig at høre, hvordan man som kvinde og muslim kan blive i sin tro og leve på den måde, og det gjorde mig også nysgerrig på, hvordan man som mand kan rumme at leve med en kvinde, der er lige og fri. Hvordan kommer vi mænd derhen?" spørger Povl Götke og uddyber: "Kigger man historisk på det, er det trods alt kun 50 år siden, at

vi mænd i Skandinavien holdt op med at have kvinder som en form for husslaver og begyndte at have dem som partnere i stedet.”

Kefa kommenterer: ”For mig har det været fantastisk at møde en præst, der også tager afsæt i menneskerettighederne og taler for lige rettigheder for alle, kvinder, LGBT-personer, alle nationaliteter. Det ville være fantastisk, hvis der var flere imamer, der tænkte på samme måde.”

Siden deres første møde har Kefa og Povl samarbejdet om en række projekter. Povl har blandt andet arrangeret en sommerlejr for somaliske og congolesiske familier, hvor Kefa og en af hendes kolleger lavede et rollespil om kønsroller. Her viste det sig, at kvinderne var meget optaget af det, mens mændene nærmest flygtede ud af lokalet efter ti minutter og protesterede mod hele ideen om ligestilling. De congolesiske mænd brugte bibelcitater til at argumentere imod kvindes rettigheder.

”Det viser bare, at det her ikke handler om islam, men om patriarkalske strukturer og mænds magtmisbrug,” siger Povl Götke.

MUHAMMED OG YASMIN SKAL OPDRAGES LIGE

Kefa har stor succes med at oplyse kvinder i Vollsmose om deres rettigheder og inspirere dem til at stille kritiske spørgsmål til traditioner og religiøse tolkninger. Det handler også om at give dem en bevidsthed om, at den historiske udvikling er skabt af mennesker, der har turdet at tænke nyt og tage sagen i egen hånd, mener hun.

”Det er vigtigt for mig at skabe fællesskab mellem danske, somaliske, arabiske og alle andre kvinder. At de kan spejle sig i hinanden. De danske kvinder kan godt have svært ved at forstå de arabiske og somaliske kvinder, men så prøver jeg at minde dem om, at den frihed, de har nu, har deres mødre og bedstemødre tilkæmpet sig. Omvendt kan de somaliske og arabiske kvinder lade sig inspirere af de danske kvinder,” siger hun og tilføjer: ”Det skal

komme nedefra, og det er en proces. Vi kan lære kvinderne at opdrage deres børn med ligeværd, så Muhammed også skal vaske op, og Yasmin skal rydde op på sit værelse, og de skal begge have lov at komme med på sommerlejr. Men det er en proces, som kræver meget dialog og meget tid, for det er svært, når man har med mænd at gøre, som er opdraget til at mene, at kvinden er mindre værd, fordi hun er taget fra mandens ribben. Derfor gælder det om at finde mænd, som er parate til forandring og kan blive talerør for en bevægelse, der bekæmper vold mod kvinder og børn.”

SOKRATES OG GRUNDTVIG SOM AFSÆT

Kefa opdrager selv sine to sønner til at være kritiske og selvstændige.

”De stiller mange spørgsmål til religionen. De spørger, om Muhammed var pædofil, når han kunne finde på at gifte sig med en niårig, og hvorfor deres far ifølge Koranen skal arve mere end mig. Det er sundt at stille den slags spørgsmål, og det gjorde jeg selv som barn. I mit arbejde med kvinderne bruger jeg en sokratiske tilgang, hvor jeg lægger op til, at de skal være undersøgende, nysgerrige og kritiske. Jeg beder dem reflektere over, hvorfor der ikke findes nogen kvindelige profeter, og hvad det betyder for religionen,” siger Kefa. Povls tilgang til Bibelen er også kritisk og undersøgende.

”Jeg er grundtvigsk, og det betyder, at jeg mener, at vi er mennesker og først og fremmest, og så mænd og kvinder, børn og voksne, kristne og muslimer. Når jeg diskuterer med bibeltro danske kristne eller med de congolesiske pinsekristne, plejer jeg at påpege, at Bibelen er fuld af eksempler på, at Jesus bryder med normerne og insisterer på at være sammen med dem, de andre ikke anser for ligeværdige. Når disciplene forsøger at holde kvinder og børn væk, irettesætter han dem. Han sætter sig ved brønden i Samaria og taler med en kvinde, som har haft mange mænd og derfor er udstødt. Disciplene repræsenterer den patriarkal-

ske dagsorden, mens Jesus repræsenterer et brud med den. Så er spørgsmålet, om vi vil lade os inspirere af Jesus eller af disciplene," siger han.

PRÆST OG IMAM I SAMME PERSON

Povl Götke erkender, at mange missionske præster vil sige, at det ikke er kristendom, han prædiker og praktiserer.

"Jeg har også arrangeret muslimsk bøn i fængslet. En af de indsatte kunne recitere Koranen på arabisk, så det stod han for, og jeg deltog i bønnen på lige fod med de andre. Jeg stod på strømpefødder og skulder ved skulder med gutterne, og de syntes, at det var fantastisk, at jeg var med på deres præmisser. Jeg bliver jo ikke muslim af det. Jeg kender også en præst, der tidligere har været muslim, og når han savner sin muslimske bønsskik, laver han en muslimsk bøn på sit kontor," fortæller Povl Götke.

I Søbysøgård Fængsel er der både muslimske og kristne indsatte, og selv om der også kommer imamer i fængslet, taler mange af de muslimske også gerne med Povl Götke.

"Hvis imamen repræsenterer en anden muslims retning end den, de kender til, eller taler et andet sprog, vil de nogle gange hellere tale med mig. I begyndelsen af måneden går jeg rundt og deler de islamiske bedetider ud til de muslimske indsatte og hjælper dem med at udpege bederetningen, så de kan bede i deres celler. Jeg opfordrer dem til at få et bønsliv, for jeg tror på, at det virker afradikalisende. I det hele taget er jeg overbevist om, at tro og bønsliv er en stor ressource, ikke mindst når man sidder i fængsel, hvor man er spærret inde i sin celle mere end halvdelen af døgnet," siger han og fortæller, at han også har lavet bedekranse til de indsatte. Kranse har perler i forskellige farver og kan bruges af alle uanset religion. "Det er en pendant til mindfulness. Man kan bruge de forskellige perler til at meditere over, hvem ens Gud er, hvad en glæde, sorg og håb er."

Povl Götke kalder sig nogle gange præst og imam

i samme person. Men kan man virkelig være det? "Ja, hvis man siger, at en præst og en imam er en, der lytter og trøster og fungerer som medvandreren, så kan man være både præst og imam," siger han.

FÆLLESSKAB I LIV OG DØD

I det hele taget mener Povl og Kefa, at det er nødvendigt, at både kristne og muslimer bliver mere åbne for at dele liv, hverdag og også ritualer og fysiske rum. For når kristne og muslimer lever sammen og bliver gift, opstår der behov for nye fleksible måder at tackle livets store og små begivenheder på i fællesskab.

"Jeg kender for eksempel til en mor, hvis søn var konverteret til islam. Da han døde og skulle begraves, blev hun som kvinde og kristen afskåret fra at deltage i begravelsen. Det var nærmest ubærligt for hende," fortæller Povl Götke.

Og Kefa Abu Ras supplerer: "Min kusine blev gift med en dansk mand, der konverterede til islam. Da han døde, ønskede hans mor, at han skulle begraves kristent, for hun havde jo fået ham døbt og opdraget ham som kristen. Men min kusine ønskede, at han skulle begraves muslimsk, som han selv havde givet udtryk for, at han ønskede. Det lykkedes mig at få dem forliget og fik arrangeret det sådan, at der først var et bisættelsesritual i en kirke, og derefter blev kisten fragtet til moskeen, hvor en imam stod for et islamisk ritual."

KIRKEN SOM MØDESTED

Som udviklingspræst i Vollsmose ønsker Povl Götke at gøre kirken til medspiller i lokalsamfundet for alle borgere og en fysisk ressource, som alle beboerne opfatter som deres.

For nylig arrangerede han en høstfest i samarbejde med Vollsmose Biavlerforening og Foreningen Respect - med honning som tema. Temaet var ifølge Povl Götke oplagt, fordi honning spiller en stor rolle i både islam og kristendom.

"Det er gudernes nektar. Honning er så at sige et tværkulturelt produkt, som de fleste religioner kan være fælles om," siger han.

"Med mit grundtvigske udgangspunkt er det naturligt, at vi mødes som mennesker først og fremmest. Jeg vil også gerne lave sorggrupper og børneklubber, hvor vi er blandet på tværs af religion og nationalitet," siger han.

Kefa oplever, at der blandt nogle af de muslimske kvinder er et forbehold over for at træde ind i et kirkerum, fordi de frygter, at nogle vil forsøge at omvende dem, eller fordi de har hørt, at det er i strid med islam. Men selv har Kefa ikke noget problem med at være i en kirke, tværtimod.

"Jeg kan godt lide, at mænd og kvinder kan være i samme rum i kirken. I Jordan kom jeg aldrig i moskeen, for min mor lærte mig, at kvindernes moske var i hjemmet. Og i moskeen skulle kvinderne sidde for sig selv på øverste etage og havde deres egen indgang. Min mand tager til fredagsbøn, men jeg tager ikke med, for jeg vil ikke være et sted, hvor jeg skal gemmes væk. Til gengæld går jeg jævnligt ind og sætter mig i en kirke, hvis jeg har brug for at finde ro. Det bliver jeg jo ikke kristen af," siger hun.

MÆNDENE SKAL PÅ BANEN

Kefas børn går i katolsk skole. Hun valgte bevidst en kristen skole til dem, fordi hun vidste, at de der ville blive undervist grundigt i både kristendom, islam og jødedom. Og hendes sønner har begge været meget glad for kristendomsfaget, fordi det giver dem mulighed for at reflektere og analysere forskelle på de religiøse traditioner.

"Min yngste søn valgte at lave en opgave om synet på abort i inden for islam, jødedom og kristendom, og han endte med at konkludere, at han var stolt af at være muslim, fordi det muslimske syn på abort ligger tættest på den lovgivning, vi har i Danmark. Men han stiller samtidig spørgsmål ved den manglende ligestilling i nogle af versene i Koranen," fortæller Kefa.

Både Kefa og Povl mener, at det er vigtigt at arbejde på, at både kvinder og mænd reflekterer over de religiøse traditioner og bliver motiveret til at

gøre op med de patriarkalske traditioner.

"For et par uger siden var jeg i Palæstina for at undervise, og der deltog jeg i en demonstration imod æresdrab og for kvinders rettigheder. Det glædede mig at se, at der også var mange unge mænd med til demonstrationen," siger Kefa.

Og hun håber, at en lignende bevægelse vil brede sig til Vollsmose.

"Nogle af mine mandlige venner føler, at jeg nedgør brune mænd, når jeg taler om den vold, der finder sted mod kvinder. De føler, at de bliver stigmatiseret. Mit svar til dem er, at de må stå frem og fortælle, at de respekterer kvinder og ser dem som ligeværdige med mænd. De må vælge side og være med til at nedbryde fordommene," siger hun.

"Povl og jeg har også talt om at få en imam og en præst og en rabbi til at komme og tale om kvinders rettigheder inden for deres respektive religioner," tilføjer hun.

Povl Götke nikker. "Ja, så kommer der 197 kvinder og tre mænd. Men vi må begynde et sted," siger han.

Oktober 2019

KRISTENT-MUSLIMSK SAMTALEFORUM

KMS er et netværk for kristne og muslimske ledere, som afholder en årlig konference, i 2019 for fjortende gang.

KMS' formål er at fremme den fælles religionssamtale og værne om og bidrage til udviklingen af det danske samfund som et demokratisk og inkluderende samfund.

Folkekirke & Religionsmøde bidrager med sekretariatsfunktion for Kristent-Muslimsk Samtaleforums styregruppe.

FOLKEKIRKE &
RELIGIONSMØDE